EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

المداينة

Al-mudayana

Vânzarea pe datorie

Muhammad ibn Salih al-
‘Uthaymin

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muhammad ibn Salih al-ʻUthaymin

Vânzarea pe datorie

Formele îngăduite și interzise ale îndatorării

المداينة

Al-mudayana

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: المداينة
Ediția I
Textul arab al citatelor coranice: Tanzil Project (https://tanzil.net), CC BY 3.0.
Textul este păstrat neschimbat.
Ediția-sursă: Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn, Al-Mudāyana, Dār al-Waṭan, 1423 H.
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Cuprins

Introducere 1
1 Formele tranzacțiilor pe datorie 2
Cumpărarea pe datorie pentru o nevoie proprie 2
Cumpărarea pe datorie pentru comerț 2
Plata anticipată pentru o marfă datorată 3
Revânzarea către vânzător: al-ina 3
Cumpărarea pentru revânzare: tawarruq 4
Tranzacția formală cu trei participanți 6
Datoria nouă pentru plata datoriei vechi 11
Rostogolirea datoriei printr-un terț 13
2 Recapitularea formelor de îndatorare 14
3 Avertismentele Cărții și ale Sunnei împotriva dobânzii 17
Indice 26

Introducere

În numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Toată lauda Îi aparţine lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutorul şi iertarea şi ne căim înaintea Lui. Căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre şi de relele faptelor noastre. Pe cel pe care Allah îl călăuzeşte nimeni nu-l poate rătăci, iar pe cel pe care îl lasă în rătăcire nimeni nu-l poate călăuzi. Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Singurul, fără asociat, şi mărturisesc că Muhammad este robul şi Trimisul Său. Allah să-l binecuvânteze, pe el, familia şi companionii săi şi pe cei care îi urmează cu bunătate şi să le dăruiască pace.

Religia islamică este o religie deplină, care cuprinde actele de adorare ale robilor faţă de Domnul lor, obiceiurile privitoare la propria persoană şi tranzacţiile dintre ei. Ea a venit să lămurească rânduielile acestora, în amănunt şi în linii generale. Întrucât printre oameni s-au răspândit tranzacţiile cu datorie — schimbul unui bun cu predare amânată pentru ceva dat imediat, inversul său sau schimbul a două prestaţii amânate — am dorit să lămuresc mai jos rânduielile unora dintre acestea.

1 Formele tranzacțiilor pe datorie

Cumpărarea pe datorie pentru o nevoie proprie
Prima formă: omul are nevoie să cumpere un bun, dar nu are prețul disponibil pentru a-l plăti pe loc. Îl cumpără până la un termen cunoscut, la un preț mai mare decât prețul plătit imediat. Aceasta este îngăduită.
De pildă, cumpără o casă pentru a locui în ea sau pentru a o închiria, cu zece mii plătibile după un an, deși prețul ei, dacă s-ar vinde pe loc, este de nouă mii. Sau cumpără o mașină pe care să o folosească ori să o închirieze, cu zece mii plătibile după un an, în vreme ce prețul imediat este de nouă mii. Aceasta intră în cuvântul Celui Preaînalt:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى
فَٱكْتُبُوهُ ۚ﴾

„Voi, cei care credeți! Când încheiați între voi o datorie până la un termen hotărât, scrieți-o."[1]
Coranul, 2:282 (fragment)

Cumpărarea pe datorie pentru comerț
A doua formă: cumpără bunul cu plată amânată pentru a face negoț cu el. De pildă, cumpără grâu la un preț amânat mai mare decât prețul imediat, pentru a-l comercializa în altă țară, pentru a aștepta creșterea prețului pe piață sau ceva asemănător. Și aceasta este îngăduită, deoarece intră în versetul de mai sus.

1 Coranul, sura al-Baqara, versetul 282.

Șeicul Islamului Ibn Taymiyya, Allah să aibă milă de el, a spus despre aceste două forme că sunt îngăduite prin Carte, Sunna și consens. Ibn Qasim a menționat aceasta în *Majmu al-fatawa*, vol. 29, p. 499.[2]

Plata anticipată pentru o marfă datorată

A treia formă: omul are nevoie de bani și îi primește de la cineva în schimbul unei prestații pe care și-o asumă ca datorie. De pildă, îi spune cuiva: „Dă-mi cincizeci de riyali în schimbul a douăzeci și cinci de sa de grâu, pe care ți le voi preda după un an." Și aceasta este îngăduită. Este contractul *salam*, despre care vorbește hadithul autentic din cele două Sahih, relatat de Ibn Abbas, Allah să fie mulțumit de amândoi: când Profetul a venit la Medina, oamenii plăteau anticipat fructe ce urmau să fie livrate după un an sau doi. El a spus:

مَن أسلف فليُسْلِف في كيلٍ معلوم ووزنٍ معلوم إلى أجلٍ معلوم

„Cel care plătește anticipat să o facă pentru o măsură cunoscută, o greutate cunoscută și până la un termen cunoscut."[3]

Revânzarea către vânzător: al-ina

A patra formă: omul are nevoie de bani și nu găsește pe cineva care să-l împrumute. Cumpără de la cineva un bun cu plată amânată, apoi i-l revinde celui de la care l-a cumpărat, la un preț

2 Nu există deosebire între amânarea până la un singur termen și amânarea până la mai multe termene. De pildă, vânzătorul spune: „Ți l-am vândut pentru cutare sumă, din care în fiecare lună devine scadentă cutare parte" și așa mai departe.

3 Al-Bukhari, Cartea contractului salam, nr. 2240; Muslim, Cartea irigațiilor și tranzacțiilor agricole, nr. 1604; Abu Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3463; at-Tirmidhi, Cartea vânzărilor, nr. 1311; an-Nasa'i, Cartea vânzărilor, nr. 4616; Ibn Majah, Cartea comerțului, nr. 2280; Ahmad, 1/217.

mai mic, plătit imediat. Aceasta este tranzacția *al-ina* și este interzisă. Profetul a spus:

إذا ضنَّ الناس بالدينار والدرهم وتبايعوا بالعينة واتبعوا أذناب البقر، وتركوا الجهاد في سبيل الله، أنزل الله بهم بلاءً لا يرفعه حتى يرجعوا لدينهم

„Când oamenii se vor zgârci cu dinarul și dirhamul, vor face comerț prin al-ina, vor urma cozile vacilor și vor părăsi lupta pe calea lui Allah, Allah va trimite asupra lor o nenorocire pe care nu o va înlătura până când se întorc la religia lor."

Relatat de Ahmad și Abu Dawud.[4]

Aceasta este și o stratagemă vădită pentru dobândă: în realitate se schimbă bani plătiți imediat pentru o sumă mai mare plătibilă ulterior, iar între cele două se introduce o marfă. Imamul Ahmad și alții au afirmat limpede că este interzisă.

Cumpărarea pentru revânzare: tawarruq

A cincea formă: omul are nevoie de bani și nu găsește pe cineva care să-l împrumute. Cumpără un bun cu plată amânată, apoi îl vinde altcuiva decât celui de la care l-a cumpărat. Aceasta este tranzacția *tawarruq*.

Învățații, Allah să aibă milă de ei, au avut păreri diferite despre îngăduința ei. Unii au spus că este îngăduită, deoarece omul cumpără bunul fie urmărind bunul în sine, fie contravaloarea lui, iar ambele sunt scopuri valabile.

4 Musnad Ahmad, 2/28; Sunan Abi Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3462.

Alți învățați au spus că nu este îngăduită, fiindcă scopul ei este să se primească bani în schimbul altor bani, iar marfa este interpusă pentru a face lucrul îngăduit. A declara îngăduit ceea ce este interzis prin mijloace care nu înlătură răul nu folosește la nimic. Profetul a spus:

إنَّما الأعمال بالنيَّات، وإنما لكل امرأ ما نوى

„Faptele sunt numai potrivit intențiilor și fiecare om va avea numai ceea ce a intenționat."[5]

Interzicerea acestei forme de tawarruq este opinia aleasă de Șeicul Islamului Ibn Taymiyya și una dintre relatările de la imamul Ahmad. Mai mult, în relatarea lui Abu Dawud, imamul Ahmad a încadrat-o în al-ina, după cum transmite Ibn al-Qayyim în *Tahdhib as-sunan*, 5/801.

Totuși, având în vedere nevoia oamenilor de astăzi și puținătatea celor care dau împrumuturi, este potrivit să fie socotită îngăduită cu următoarele condiții:

1. Omul să aibă nevoie de bani. Dacă nu are nevoie, tranzacția nu este îngăduită; de exemplu, când recurge la această metodă pentru a da el însuși bani pe datorie altcuiva. **2.** Să nu poată dobândi banii pe alte căi îngăduite, precum împrumutul sau salam. Dacă îi poate dobândi printr-o altă metodă, aceasta nu îi este îngăduită, fiindcă nu are nevoie de ea.

3. Contractul să nu cuprindă ceva asemănător formei dobânzii, precum: „Ți-am vândut-o la zece pentru unsprezece" sau ceva asemănător. Dacă include aceasta, este fie dezaprobat, fie interzis. S-a transmis de la imamul Ahmad că a spus despre un asemenea caz: „Parcă ar fi bani pentru bani; nu este valabil." Acestea sunt cuvintele imamului Ahmad. Calea corectă este ca vânzătorul creditor să cunoască valoarea bunului și mărimea câștigului său,

5 Al-Bukhari, Cartea începutului revelației, nr. 1; Muslim, Cartea conducerii, nr. 1907.

apoi să-i spună cumpărătorului debitor: „Ți l-am vândut pentru cutare sumă, plătibilă după un an."

4. Debitorul să nu vândă bunul decât după ce l-a primit și l-a luat în stăpânire. Profetul a interzis vânzarea mărfurilor înainte ca negustorii să le ducă la locurile lor. Dacă se împlinesc aceste patru condiții, opinia care îngăduie tawarruq are temei, pentru a nu-i pune pe oameni în strâmtorare. Să fie însă cunoscut că debitorul nu îi poate revinde creditorului bunul la un preț mai mic decât cel cu care l-a cumpărat, în nicio împrejurare. Aceasta ar fi al-ina, amintită la a patra formă.

Tranzacția formală cu trei participanți

A șasea formă: metoda de îndatorare pe care mulți oameni o folosesc astăzi. Debitorul și creditorul convin să se primească bani la zece pentru unsprezece, mai puțin sau mai mult. Apoi merg la o prăvălie; creditorul cumpără de acolo marfă în valoarea sumei convenite cu debitorul, i-o vinde debitorului, iar acesta o revinde negustorului, după ce i se scade o sumă numită comision. Aceasta este fără îndoială interzisă. Șeicul Islamului Ibn Taymiyya a declarat-o interzisă în mai multe locuri și nu a menționat vreo divergență asupra ei, deși a menționat divergența în privința tawarruq.

Locurile în care Șeicul Islamului a amintit interdicția sunt: **1.** La p. 74 din vol. 28 spune: „... Și tranzacția în trei, de pildă când introduc între ei un intermediar care face dobânda să pară îngăduită: cel care încasează dobânda cumpără marfa de la el, apoi o vinde celui care dă dobânda, cu plată amânată; acesta o înapoiază proprietarului ei, cu o scădere de bani de care profită intermediarul. Dintre aceste tranzacții, unele sunt interzise prin consensul musulmanilor: cele în care acest lucru este stipulat ca o condiție, cele în care bunul este vândut înainte de luarea lui în stăpânire potrivit Legii, cele încheiate fără condițiile cerute de Lege sau cele prin care datoria celui aflat în strâmtorare este rostogolită. În privința unora dintre aceste tranzacții, unii învățați au avut divergențe, dar ceea ce este statornicit de la Trimisul lui Allah și de la nobilii săi companioni este că ele sunt interzise."

2. La p. 437 din vol. 29 spune: „… Cuvintele cuiva către altul: «Îți dau pe datorie cu un câștig de cutare pentru fiecare sută» sunt interzise…" Până la cuvintele: „În orice caz, această tranzacție și cele asemenea ei, prin care se urmărește vânzarea banilor pentru mai mulți bani plătibili ulterior, reprezintă tranzacții nule, bazate pe dobândă."

3. La p. 439 din vol. 29 menționat spune:

إنما الأعمال بالنيات، وإنما لكل امرأ ما نوى

„Dacă scopul solicitantului este să primească bani în schimbul unei sume mai mari plătibile ulterior, iar cel care îi dă are același scop, aceasta este dobândă, a cărei interdicție nu poate fi pusă la îndoială, chiar dacă recurg la orice fel de stratagemă. «Faptele sunt numai potrivit intențiilor și fiecare om va avea numai ceea ce a intenționat.»"

A pomenit ceva asemănător la pp. 430, 433 și 441 din același volum, precum și în cartea *Ibtal at-tahlil*, p. 109.

Interdicția acestei metode, a cărei formă am descris-o la începutul secțiunii, nu poate fi pusă la îndoială de cel care se dezbracă de patimă și de zgârcenie. Aceasta se arată din mai multe direcții:

Primul motiv: scopul creditorului și al debitorului este bani pentru bani. De aceea stabilesc suma în bani și câștigul în bani înainte să cunoască marfa folosită pentru a face tranzacția să pară îngăduită. Mai întâi convin asupra banilor: zece pentru cutare sumă. Apoi vin la negustor, iar creditorul cumpără orice fel de marfă găsește: zahăr, pânză, orez, cardamom sau altceva. Creditorul cumpără ce găsește, iar debitorul o ia. Se vede astfel că scopul este bani pentru bani și că niciuna dintre părți nu urmărește marfa. Profetul a spus: „Faptele sunt numai potrivit intențiilor și fiecare om va avea numai ceea ce a intenționat."[6]

6 Referințele au fost indicate în secțiunea despre tawarruq; originalul trimite la p. 7.

O dovadă este că nici creditorul, nici debitorul nu întorc marfa pe toate părțile și nu o cercetează ca un cumpărător care o dorește. Poate fi defectă ori stricată în partea nevăzută de ei, cea îndreptată spre pământ sau spre peretele de care este sprijinită; ei nu știu și nici nu le pasă. Vânzarea este, așadar, numai formală, nu reală. Formele nu schimbă realitățile și nici nu înlătură rânduielile.

Mi s-a povestit că, dacă marfa negustorului nu acoperă suma dorită de debitor, ei repetă vânzarea formală cu aceeași marfă și în același timp. Când negustorul o primește de la debitor, o vinde iar creditorului; acesta o vinde debitorului cu câștigul convenit mai înainte, iar debitorul o vinde negustorului. Creditorul revine, o cumpără din nou de la negustor și i-o vinde debitorului cu câștigul convenit. Continuă astfel până se împlinește suma. Marfa negustorului poate să nu valoreze nici o zecime din banii ceruți, dar prin acest joc își ating scopul. La Allah căutăm ajutor!

Al doilea motiv: întrucât creditorul și debitorul urmăresc banii, aceasta este o stratagemă pentru dobândă care nu înlătură ceea ce se urmărește prin dobândă. Stratagema împotriva interdicțiilor lui Allah reunește două rele: răul lucrului interzis, pe care stratagema nu l-a înlăturat, și răul înșelării și vicleniei față de rânduielile și semnele lui Allah, Cel care cunoaște privirea trădătoare și ceea ce ascund piepturile.

Allah a vestit despre cei care caută să-L înșele că ei caută să-L înșele, iar El întoarce înșelătoria asupra lor: le-a lăsat împodobită în inimi stăruința în înșelare și viclenie. Ei uneltesc, iar Allah uneltește, și Allah este cel mai bun dintre cei care uneltesc. Ayyub as-Sakhtiyani a spus: *„Îl înșală pe Allah așa cum îi înșală pe copii. Dacă ar face lucrul pe față, ar fi mai puțin grav."*

Profetul și-a avertizat comunitatea împotriva stratagemelor pentru încălcarea interdicțiilor lui Allah:

لا ترتكبوا ما ارتكبت اليهود فتستحلُّوا محارم الله
بأدنى الحيل

„Nu săvârșiți ceea ce au săvârșit iudeii, făcând îngăduite lucrurile interzise de Allah prin cele mai mărunte stratageme."[7]

A mai spus:

لعن الله اليهود، حُرِّمت عليهم الشُّحومُ فباعوها
وأكلوا أثمانها

„Allah i-a blestemat pe iudei: le-au fost interzise grăsimile, dar ei le-au vândut și le-au consumat prețul."[8]

Al treilea motiv: în această tranzacție, creditorul câștigă de pe urma debitorului înainte să cumpere marfa. Mai mult, câștigă de pe urma unei mărfi al cărei fel și a cărei natură nu le cunosc; câștigă din ceva pentru care încă nu poartă riscul. Trimisul lui Allah a interzis câștigul din ceea ce nu intră în răspunderea omului și a spus:

7 Al-Albani, *Irwa al-ghalil*, 5/1535.

8 Al-Bukhari, Cartea vânzărilor, nr. 2236; Muslim, Cartea irigațiilor și tranzacțiilor agricole, nr. 1581.

الخراجُ بالضّمانِ

„Folosul este în schimbul răspunderii.”[9]

A mai spus:

لا تبعْ ما ليس عندك

„Nu vinde ceea ce nu ai.”[10]

Toate acestea ar fi valabile chiar dacă am admite că vânzarea din această operațiune este valabilă. În realitate, ea este numai formală: cumpărătorul nu întoarce bunul pe toate părțile, nu îl cercetează și nu negociază prețul; chiar dacă i s-ar vinde peste valoarea lui, nu i-ar păsa.

Al patrulea motiv: tranzacția cuprinde vânzarea bunului cumpărat înainte de a fi dus la locul cumpărătorului și mutat din locul vânzătorului. Trimisul lui Allah a interzis ca mărfurile să fie vândute acolo unde sunt cumpărate, până când negustorii le duc la locurile lor.

9 Abu Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3510; at-Tirmidhi, Cartea vânzărilor, nr. 1285, care l-a declarat autentic; an-Nasa'i, Cartea vânzărilor, nr. 4490; Ibn Majah, Cartea comerțului, nr. 2243; Ahmad, 6/49.

10 Abu Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3503; at-Tirmidhi, Cartea vânzărilor, nr. 1232; an-Nasa'i, Cartea vânzărilor, nr. 4613; Ibn Majah, Cartea comerțului, nr. 2187. Al-Albani l-a declarat autentic în *Irwa al-ghalil*, 5/1292.

Zayd ibn Thabit, Allah să fie mulțumit de el, a spus:

نهى رسول الله صلى الله عليه وسلّم أن تُباعَ السلع حيث تبتاع حتى يحوزها التجار إلى رحالهم

„Trimisul lui Allah a interzis ca mărfurile să fie vândute acolo unde sunt cumpărate, până când negustorii le duc la locurile lor."

Relatat de Abu Dawud.[11]
Ibn Umar, Allah să fie mulțumit de amândoi, a spus:

كانوا يتبايعون الطعام جزافاً بأعلى السوق فنهاهم النبي صلى الله عليه وسلّم أن يبيعوه حتَّى ينقلوهُ

„Oamenii cumpărau și vindeau alimente la grămadă în partea de sus a pieței. Profetul le-a interzis să le revândă până când le mută."

Relatat de autorii colecțiilor, cu excepția lui at-Tirmidhi și Ibn Majah.[12]

Datoria nouă pentru plata datoriei vechi

A șaptea formă: cineva îi datorează altcuiva o sumă cu termen amânat. Când termenul sosește și nu are cu ce plăti, creditorul îi spune: „Îți dau din nou pe datorie, ca să mă plătești." Îi dă astfel o nouă datorie, iar el o plătește pe cea veche. Aceasta este dobândă; mai mult, intră în cele despre care Allah spune:

11 Sunan Abi Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3499.

12 Al-Bukhari, Cartea vânzărilor, nr. 2131; Muslim, Cartea vânzărilor, nr. 1527; Abu Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3498; an-Nasa'i, Cartea vânzărilor, nr. 4605–4608; Ibn Majah, Cartea comerțului, nr. 2229; Ahmad, 2/7.

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأۡكُلُواْ ٱلرِّبَوٰٓاْ أَضۡعَٰفٗا مُّضَٰعَفَةٗۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ﴾

„Voi, cei care credeți! Nu mâncați dobânda înmulțită și răsînmulțită! Temeți-vă de Allah, ca să izbândiți!”[13]

Coranul, 3:130

﴿وَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِيٓ أُعِدَّتۡ لِلۡكَٰفِرِينَ﴾

„Și feriți-vă de Focul pregătit pentru necredincioși!”

Coranul, 3:131

﴿وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ﴾

„Ascultați de Allah și de Trimis, ca să vi se arate îndurare!”

Coranul, 3:132

Această formă de îndatorare face parte din practicile epocii ignoranței. Când datoria ajungea la termen, unul dintre ei îi spunea debitorului: *„Ori plătești, ori adaugi dobândă.”* În epoca ignoranței însă adăugau dobânda pe față, fără stratagemă; aceștia o adaugă prin stratagemă. Creditorul trebuie, când datoria ajunge la termen, să-i acorde răgaz debitorului aflat în strâmtorare, potrivit cuvântului Celui Preaînalt:

﴿وَإِن كَانَ ذُو عُسۡرَةٖ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيۡسَرَةٖۚ﴾

„Dacă este în strâmtorare, atunci răgaz până la înlesnire.”[14]

Coranul, 2:280 (fragment)

13 Coranul, sura Al ʻImran, versetele 130–132.

14 Coranul, sura al-Baqara, versetul 280.

Dacă îl scutește de datorie, aceasta este mai bine și mai merituos. Dacă debitorul are mijloace, creditorul îl poate sili să plătească, fiindcă atunci debitorului îi este interzis să amâne și să-l poarte pe creditor de la o zi la alta. Profetul a spus:

مطلُ الغني ظلم

„Amânarea plății de către cel înstărit este nedreptate."[15]

Se știe că nedreptatea este interzisă. Cel care o săvârșește trebuie oprit și obligat să o înlăture.

Rostogolirea datoriei printr-un terț

A opta formă: cineva are o datorie față de altul. Când ajunge la termen, creditorul îi spune: „Ori îți plătești datoria, ori mergi la cutare să-ți dea pe datorie și mă plătești." Primul și al doilea creditor au convenit mai înainte ca fiecare să-i dea pe datorie debitorului celuilalt pentru a-l plăti, apoi datoria să fie refăcută asupra lui pentru a-l plăti pe noul creditor.

Sau îi spune: *„Mergi la cutare să iei împrumut de la el și să mă plătești."* Între primul creditor și împrumutător există o înțelegere ori ceva asemănător ca acesta să-i dea împrumut debitorului. După ce îl plătește pe primul creditor, acesta reface datoria asupra lui, apoi este achitat împrumutătorul. Aceasta este o stratagemă în trei pentru rostogolirea datoriei. Este interzisă, potrivit celor arătate despre interzicerea stratagemelor și avertizarea comunității de către Profet.

15 Al-Bukhari, Cartea transferului de datorie, nr. 2287; Muslim, Cartea irigațiilor și tranzacțiilor agricole, nr. 1564; Abu Dawud, Cartea vânzărilor, nr. 3345; at-Tirmidhi, Cartea vânzărilor, nr. 1308; an-Nasa'i, Cartea vânzărilor, nr. 4688; Ibn Majah, Cartea milosteniilor, nr. 2404; Ahmad, 2/71.

2 Recapitularea formelor de îndatorare

Acestea sunt opt forme de îndatorare. Unele sunt îngăduite și aduc bine și binecuvântare; altele sunt interzise și nu aduc decât rău, pierdere și lipsirea de binecuvântare. Chiar dacă singurul lor rău ar fi că îi împodobesc omului fapta rea, astfel încât continuă și nu vede că urmează deșertăciunea, ar fi de ajuns. El intră atunci în cuvântul lui Allah:

﴿أَفَمَن زُيِّنَ لَهُۥ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ فَرَءَاهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ ٱللَّهَ يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ ۖ﴾

„Oare cel căruia i s-a împodobit fapta rea, încât o vede bună...? Allah îl lasă în rătăcire pe cine voiește și îl călăuzește pe cine voiește."[16]

Coranul, 35:8 (fragment)

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَـٰلًا﴾

„Spune: Să vă vestim cine sunt cei mai pierduți prin faptele lor?"[17]

Coranul, 18:103

16 Coranul, sura Fatir, versetul 8.

17 Coranul, sura al-Kahf, versetele 103–104.

﴿ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا﴾

„Aceia a căror străduanie în viața lumească s-a rătăcit, în vreme ce ei socotesc că fac bine."

Coranul, 18:104

Formele îngăduite sunt: **1.** Omul are nevoie de un bun sau de un imobil și îl cumpără cu plată amânată pentru a-și împlini nevoia. **2.** Cumpără bunul sau imobilul cu plată amânată pentru comerț, așteptând creșterea prețului. **3.** Are nevoie de bani și îi primește de la cineva în schimbul unei mărfi pe care o înscrie ca datorată de el. Aceste trei forme sunt fără îndoială îngăduite și au fost explicate mai înainte.

Dintre celelalte forme, cele interzise sunt: **1.** Omul are nevoie de bani și nu găsește pe cineva care să-l împrumute. Cumpără un bun de la cineva cu plată amânată, la un preț mai mare decât valoarea imediată, apoi îl vinde altcuiva. Aceasta este tawarruq; învățații au avut divergențe asupra îngăduinței sale, după cum s-a arătat. **2.** Are nevoie de bani și nu găsește pe cineva care să-l împrumute. Cumpără de la cineva un bun cu plată amânată, apoi i-l revinde la un preț mai mic decât cel cu care l-a cumpărat. Aceasta este al-ina.

3. Creditorul și debitorul convin asupra primirii banilor la zece pentru unsprezece sau ceva asemănător. Apoi merg la un terț, creditorul cumpără de la el o marfă — cumpărare în realitate formală —, o vinde debitorului, iar acesta o revinde celui de la care a luat-o creditorul. Aceasta este metoda folosită acum de mulți oameni și este interzisă, după cum s-a arătat de la Șeicul Islamului Ibn Taymiyya. El nu a amintit vreo divergență asupra interdicției ei, așa cum a amintit în cazul tawarruq.

4. Cineva are o datorie cu termen amânat, termenul sosește și nu are cu ce plăti. Creditorul îi spune: „Îți dau din nou pe datorie și mă plătești"; îi dă astfel pe datorie, iar acesta îl plătește. Aceasta

este metoda epocii ignoranței, care cuprinde consumarea dobânzii înmulțite și răsînmulțite. În epoca ignoranței se făcea pe față, iar în vremea aceasta prin înșelare, reunind două rele.

5. Cineva are o datorie amânată al cărei termen sosește, iar creditorul are un prieten cu care convine ca acesta să-l împrumute pe debitor ori să-i dea pe datorie pentru a-l plăti pe creditor. Apoi datoria este refăcută asupra lui. Aceasta este metoda epocii ignoranței, cu introducerea unui terț care participă la păcat, agresiune, viclenie și înșelare. Aceste cinci forme sunt interzise; ai aflat însă divergența privitoare la prima dintre ele.

Să știi că, în terminologia Legii, *datoria* este ceea ce este stabilit ca obligație în sarcina cuiva: prețul unui bun vândut, împrumut, chirie, dar nupțial, compensație pentru desfacerea căsătoriei prin khul, contravaloarea unui lucru distrus sau altceva.
Lucrurile nu stau așa cum cred mulți oameni de rând, care socotesc că îndatorarea este numai metoda pe care o folosesc ei și o justifică prin cuvântul Celui Preaînalt:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيۡنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى
فَٱكۡتُبُوهُۚ﴾

„Voi, cei care credeți! Când încheiați între voi o datorie până la un termen hotărât, scrieți-o.”[18]
Coranul, 2:282 (fragment)

Aici se are în vedere datoria îngăduită, a cărei îngăduință Allah și Trimisul Său au lămurit-o, nu datoria interzisă. Acest lucru este frecvent în textele Cărții și ale Sunnei: în unele locuri apar formulări nelimitate sau generale, dar ele trebuie particularizate ori restrânse potrivit dovezilor care indică particularizarea sau restrângerea lor.

18 Coranul, sura al-Baqara, versetul 282.

3 Avertismentele Cărții și ale Sunnei împotriva dobânzii

Să încheiem această cercetare cu ceea ce a venit în Carte și Sunna despre interzicerea dobânzii și asprimea avertismentelor împotriva ei. Allah Preaînaltul spune:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ ٱلرِّبَوٰٓاْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾

„Voi, cei care credeți! Temeți-vă de Allah și lăsați ceea ce a mai rămas din dobândă, dacă sunteți credincioși!”[19]

Coranul, 2:278

﴿فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ﷺ﴾

„Dacă nu faceți aceasta, atunci luați aminte la un război din partea lui Allah și a Trimisului Său!”

Coranul, 2:279 (fragment)

În acest verset este o amenințare aspră și o făgăduință sigură de pedeapsă pentru cel care nu părăsește dobânda: el se află în război cu Allah și cu Trimisul Său. Ce păcat în tranzacții poate fi mai mare decât unul prin care făptuitorul se războiește cu Allah și cu Trimisul Său? De aceea unii dintre înaintași au spus: *„Pe cel care stăruie în dobândă și nu se căiește de ea, conducătorul*

19 Coranul, sura al-Baqara, versetele 278–279.

musulmanilor trebuie să-l cheme la căință. Dacă renunță, bine; altfel, să-i taie gâtul."

Cuvintele Celui Preaînalt: *„Lăsați ceea ce a mai rămas din dobândă, dacă sunteți credincioși"* arată că, dacă cel care consumă dobânda ar crede cu adevărat în Allah și în Trimisul Său, ar nădăjdui răsplata lui Allah în Viața de Apoi și s-ar teme de pedeapsa Lui, nu ar continua să consume dobânda. La Allah Preaînaltul căutăm adăpost!

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ
ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡبَيۡعُ مِثۡلُ ٱلرِّبَوٰاْۗ
وَأَحَلَّ ٱللَّهُ ٱلۡبَيۡعَ وَحَرَّمَ ٱلرِّبَوٰاْۚ فَمَن جَآءَهُۥ مَوۡعِظَةٞ مِّن رَّبِّهِۦ
فَٱنتَهَىٰ فَلَهُۥ مَا سَلَفَ وَأَمۡرُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِۖ وَمَنۡ عَادَ فَأُوْلَٰٓئِكَ
أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾

„Cei care mănâncă dobânda nu se ridică decât precum se ridică acela pe care șeitanul îl doboară prin atingere. Aceasta fiindcă au spus: Negustoria este asemenea dobânzii. Dar Allah a îngăduit negustoria și a interzis dobânda. Cel la care a ajuns o povață de la Domnul său și s-a oprit poate păstra ceea ce a fost înainte, iar treaba lui este la Allah. Cei care se întorc sunt locuitorii Focului; în el vor rămâne veșnic."[20]

Coranul, 2:275

20 Coranul, sura al-Baqara, versetul 275.

În acest verset, cei care consumă dobânda sunt descriși ridicându-se din morminte în Ziua Învierii, înaintea întregii lumi, asemenea celui pe care șeitanul îl doboară prin atingere — adică asemenea celor loviți de crize, pe care șeitanii îi doboară și îi sugrumă. Ibn Abbas, Allah să fie mulțumit de amândoi, a spus: *„Cel care consumă dobânda va fi înviat în Ziua Învierii nebun, sugrumat."*

Apoi Allah a arătat îndoiala în care au căzut și care i-a orbit, împiedicându-i să deosebească adevărul de deșertăciune: *„Aceasta fiindcă au spus: Negustoria este asemenea dobânzii."* Poate că au spus-o dintr-o îndoială și dintr-o tâlcuire stricată la care au recurs, așa cum argumentează cei ce folosesc strategeme pentru dobândă. Sau au spus-o din încăpățânare și tăgăduire. În ambele cazuri, aceasta arată că stăruie în deșertăciunea lor, sunt cufundați în consumarea dobânzii și se ceartă prin neadevăr pentru a înlătura adevărul. La Allah căutăm adăpost de aceasta.
Allah Preaînaltul spune:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَأۡكُلُواْ ٱلرِّبَوٰٓاْ أَضۡعَٰفٗا مُّضَٰعَفَةٗۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ﴾

„Voi, cei care credeți! Nu mâncați dobânda înmulțită și răsînmulțită! Temeți-vă de Allah, ca să izbândiți!"[21]

Coranul, 3:130

﴿وَٱتَّقُواْ ٱلنَّارَ ٱلَّتِيٓ أُعِدَّتۡ لِلۡكَٰفِرِينَ﴾

„Și feriți-vă de Focul pregătit pentru necredincioși!"

Coranul, 3:131

21 Coranul, sura Al 'Imran, versetele 130–132.

﴿وَأَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ﴾

„Ascultați de Allah și de Trimis, ca să vi se arate îndurare!"
Coranul, 3:132

În aceste versete, Allah le-a interzis robilor Săi credincioși, numindu-i credincioși, să consume dobânda; apoi i-a avertizat să se teamă de El, prin cuvintele: *„Temeți-vă de Allah"*; apoi i-a avertizat împotriva Focului pregătit pentru necredincioși și a arătat că teama de El și ascultarea de El sunt pricini ale izbânzii și îndurării:

﴿فَلۡيَحۡذَرِ ٱلَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنۡ أَمۡرِهِۦٓ أَن تُصِيبَهُمۡ فِتۡنَةٌ أَوۡ يُصِيبَهُمۡ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

„Să se păzească cei care se împotrivesc poruncii lui, ca nu cumva să-i lovească o încercare sau să-i lovească o pedeapsă dureroasă."[22]
Coranul, 24:63 (fragment)

Toate acestea arată gravitatea dobânzii și faptul că ea este o pricină a pedepsei lui Allah Preaînaltul și a intrării în Foc. La Allah Preaînaltul căutăm adăpost!

﴿وَمَآ ءَاتَيۡتُم مِّن رِّبٗا لِّيَرۡبُوَاْ فِيٓ أَمۡوَٰلِ ٱلنَّاسِ فَلَا يَرۡبُواْ عِندَ ٱللَّهِۖ﴾

„Ceea ce dați cu dobândă, ca să sporească în averile oamenilor, nu sporește la Allah."[23]
Coranul, 30:39 (fragment)

22 Coranul, sura an-Nur, versetul 63.
23 Coranul, sura ar-Rum, versetul 39.

﴿يَمْحَقُ ٱللَّهُ ٱلرِّبَوٰاْ وَيُرْبِى ٱلصَّدَقَٰتِ ﴾ قل

„Allah nimicește dobânda și sporește milosteniile.”[24]
Coranul, 2:276 (fragment)

Dobânda nu sporește la Allah și nu-l apropie pe cel care o ia de Domnul său. Este avere dobândită pe o cale interzisă, în care nu este nici bine, nici binecuvântare. Chiar dacă ar da-o de pomană, nu i-ar fi primită, decât dacă se căiește înaintea lui Allah pentru acest păcat mare și o dă pentru a scăpa de răspunderea ei atunci când nu-i cunoaște pe proprietari. Astfel se dezleagă de ea. Dacă o dă însă de pomană în numele său, nu i se primește, fiindcă ea nu sporește la Allah, pe când milosteniile primite sporesc la Allah. Dacă o cheltuiește, Allah nu îi pune binecuvântare în ea, fiindcă El o nimicește ori îi nimicește binecuvântarea. În dobândă nu există bine și binecuvântare.
Abu Hurayra, Allah să fie mulțumit de el, relatează că Trimisul lui Allah a spus:

اجتنبوا السبع الموبقات ـ وذكر منها ـ الربا

„Feriți-vă de cele șapte păcate nimicitoare”, iar printre ele a pomenit dobânda. Hadith convenit ca autentic.[25]

24 Coranul, sura al-Baqara, versetul 276.

25 Al-Bukhari, Cartea testamentelor, nr. 2766; Muslim, Cartea credinței, nr. 89.

Samura ibn Jundub relatează că Trimisul lui Allah a spus:

رأيت الليلة رجلين أتياني فأخرجاني إلى أرضٍ مقدسةٍ
حتى أتينا على نهر من دم فيه رجلٌ قائمٌ وعلى شط النهر
رجل بين يديه حجارة، فأقبل الرجل الذي في النهر، فإذا
أراد أن يخرج رمى الرجل بحجر في فمه فردَّهُ حيث كان،
فجعل كلما أراد أن يخرج رمي في فمه بحجر فيرجع كما
كان. فقلت: ما هذا الذي رأيتُه في النهر؟ قال: آكل الربا

„În această noapte am văzut doi bărbați care au venit la mine și m-au dus într-un pământ sfânt, până am ajuns la un râu de sânge. În el se afla un om în picioare, iar pe mal un alt om, cu pietre înaintea sa. Omul din râu se apropia și, când voia să iasă, celălalt îi arunca o piatră în gură și îl întorcea unde fusese. De fiecare dată când voia să iasă, îi arunca o piatră în gură, iar el se întorcea cum fusese. Am întrebat: «Cine este cel pe care l-am văzut în râu?» A răspuns: «Cel care consumă dobânda.»”

Relatat de al-Bukhari.[26]

26 Sahih al-Bukhari, Cartea înmormântărilor, nr. 1386.

Jabir ibn Abd Allah, Allah să fie mulțumit de amândoi, a spus:

لعن رسول الله صلى الله عليه وسلّم آكل الرِّبا وموكِلِه وكاتبه وشاهدهُ

„Trimisul lui Allah i-a blestemat pe cel care încasează dobânda, pe cel care o plătește, pe cel care o scrie și pe martorul ei."

Și a spus:

هم سواء

„Ei sunt deopotrivă."

Relatat de Muslim și de alții.[27]

Al-Bara ibn Azib, Allah să fie mulțumit de el, relatează că Trimisul lui Allah a spus:

الرِّبا اثنان وسبعون باباً أدناها مثل إتيان الرجل أمَّه

„Dobânda are șaptezeci și două de porți. Cea mai ușoară dintre ele este asemenea faptului ca un bărbat să aibă raport intim cu mama sa."

Relatat de at-Tabarani; există și relatări care îl susțin.[28]

Au venit numeroase hadithuri care avertizează împotriva dobânzii, arată interdicția ei și faptul că se numără printre păcatele mari și cumplite. Credinciosul care își vrea binele să se ferească de această faptă gravă și să se căiască înaintea lui Allah

27 Sahih Muslim, Cartea irigațiilor și tranzacțiilor agricole, nr. 1598; al-Bukhari, cu altă formulare, Cartea îmbrăcămintei, nr. 5962.

28 At-Tabarani, *Al-Mu'jam al-awsat*, 1/143/1. Vezi al-Albani, *Silsilat al-ahadith as-sahiha*, nr. 1871.

înainte să fie prea târziu, înainte să se despartă de avere și aceasta să treacă la alții: lui îi vor rămâne păcatul și povara, iar altuia câștigul și folosul.

Să se ferească să ajungă la ea prin felurite stratageme. Când recurge la stratageme, încearcă să-L înșele pe Cel care cunoaște privirea trădătoare și ceea ce ascund piepturile. Ele nu-i vor folosi, fiindcă formele nu schimbă realitățile. Șeicul Islamului Ibn Taymiyya spune în *Ibtal at-tahlil*, p. 108:

„... Slavă lui Allah Cel Măreț! Oare dobânda, a cărei gravitate Allah a arătat-o în Coran, pentru care a poruncit război împotriva celui care o socotește îngăduită, pentru luarea căreia i-a blestemat pe oamenii Cărții, ai cărei consumator, plătitor, martor și scrib au fost blestemați și împotriva căreia au venit amenințări cum nu au venit împotriva altor lucruri, ajunge să fie socotită în întregime îngăduită prin cel mai mic demers, fără nicio osteneală, numai prin forma unui contract care este joacă și batjocură, de care râzi și pe care îl iei în derâdere? Oare ar încuviința un credincios să atribuie vreunuia dintre profeți — cu atât mai mult celui mai de seamă dintre trimiși —, ba chiar Domnului lumilor, că interzice aceste lucruri atât de grave, apoi le îngăduie printr-un fel de joacă și glumă care nu este urmărit în sine, nu are realitate și nu cuprinde nicidecum vreun scop al celor doi contractanți?"

La p. 137 spune: *„... Cu cât omul înțelege mai bine religia și îi vede mai limpede frumusețile, cu atât fuge mai mult de stratageme."* Și spune: *„Socotesc că multe stratageme au fost declarate îngăduite numai de cel care nu a înțeles înțelepciunea Legiuitorului, dar nu putea să nu respecte înfățișarea exterioară a hotărârii; astfel a păstrat conturul religiei, fără realitatea ei. Dacă ar fi fost călăuzit la dreapta sa judecată, s-ar fi supus lui Allah și Trimisului Său și L-ar fi ascultat pe Allah, în cele văzute și în cele lăuntrice, în toate treburile sale."*

Îl rog pe Allah Preaînaltul ca, prin harul și generozitatea Sa, să-i trezească pe robii Săi credincioși din această mare nepăsare, să-i păzească de zgârcenia sufletelor lor și să-i călăuzească pe calea Sa cea dreaptă. El este Darnic și Generos. Allah să-l

binecuvânteze pe Profetul nostru Muhammad, întreaga sa familie și toți companionii săi și să le dăruiască pace.

Indice

al-ina	3, 4, 5, 6, 15
datorie	1, 2, 3, 5, 7, 12, 13, 16
dobândă	4, 7, 8, 12, 18, 19, 21
împrumut	13, 16
salam	3, 5
tawarruq	4, 5, 6, 15

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid. Textul arab al citatelor coranice: Tanzil Project (tanzil.net), CC BY 3.0.

Al-mudayana

Vânzarea pe datorie

Opt forme de tranzacții pe datorie sunt cercetate prin dovezile Coranului și ale Sunnei. Autorul deosebește vânzarea cu plată amânată și plata anticipată de dobândă și de stratagemele prin care aceasta este ascunsă.

Autor: Muhammad ibn Salih al-ʻUthaymin

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro